

ਨੇਮ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਅਜ਼ਰਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਨਹਮਯਾਹ 8 ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇਆਂ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ, ਲੇਖਕ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅੱਠਯ ਪੁਰਖ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ; ਨਹਮਯਾਹ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਗੱਲਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਮੈਂ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ) 12:27-43 ਤਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ। ਦੂਜਾ, ਅਧਿਆਇ 10 ਤਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਵੇਂਪਣ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਵਿਰਤਾਂਤ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੀਕਾਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜ਼ਰਾ 8 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਜ਼ਰਾ 10 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੂਲ ਵਿਚ ਇਹ ਅਜ਼ਰਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸੀ, ਨਹਮਯਾਹ 8-10 ਦਾ ਬਾਕੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤੇ ਝਗੜਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ‘ਅਜ਼ਰਾ ਦੀ ਆਤਮਕਥਾ’ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।¹ ਪਰ ਨਹਮਯਾਹ ਦੇ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ ਵਾਲੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਠਯ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 8:9 ਵਿਚ ਨਹਮਯਾਹ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵੱਲੋਂ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅੰਤਰਵੇਸ਼ਕ ਹੈ।² ਪਰ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਅਧਿਆਇ 8 ਤੋਂ 10 ਨੂੰ ਨਹਮਯਾਹ ਦੀ ਮੂਲ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਹੀ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਾਵ ਅਧਿਆਇ 7 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ 12 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੰਧ ਦੀ ਚੱਠ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ।³

ਪਰ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਲੇਖਕ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਭਾ (7:73; 8:1, 2), ਛੇਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਭਾਵ ਅਲੂਲ ਦੀ ਪੰਝੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤਾ ਕੁ ਬਾਅਦ ਹੋਈ (6:15)। 7:5 ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਹਮਯਾਹ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ 8:1, 2 ਵਿਚ ਦਰਜ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹਮਯਾਹ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਲਿਖੇ (ਵੇਖੋ 7:6-73)। ਲਗਭਗ ਪੱਕਾ ਈ ਹੈ ਕਿ ਨਹਮਯਾਹ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਇਕ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਵੇਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਰਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਜਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ

ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ (8:1-8)

¹ਫੇਰ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਜਲ ਫਾਟਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜ਼ਰਾ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੂਸਾ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਿਹਦਾ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ

ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ²ਅਜ਼ਰਾ ਜਾਜਕ ਸਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਤੀਵੀਆਂ ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਗੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜਿਹੜੇ ਸੁਣ ਕੇ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਸਨ ਬਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲਿਆਇਆ ³ਅਤੇ ਜਲ ਫਾਟਕ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਪੌਹ ਫੁੱਟਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਧੇ ਦਿਨ ਤਕ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਤੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਦੇ ਕੰਨ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵੱਲ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ⁴ਤਾਂ ਅਜ਼ਰਾ ਲਿਖਾਰੀ ਇਕ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਉੱਤੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਮੱਤੀਬਯਾਹ ਅਰ ਸ਼ਮਆ ਅਰ ਅਨਾਯਾਹ ਅਰ ਉਰੀਯਾਹ ਅਰ ਹਿਲਕੀਯਾਹ ਅਤੇ ਮਆਸੇਯਾਹ ਉਹ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਉਹ ਜੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਪਦਾਯਾਹ ਅਰ ਮੀਸ਼ਾਏਲ ਅਰ ਮਲਕੀਯਾਹ ਅਰ ਹਾਸ਼ੂਮ ਅਰ ਹਸਬੱਦਾਨਾਹ ਅਰ ਜ਼ਕਰਯਾਹ ਅਰ ਮਸ਼ੁੱਲਾਮ ਖੜੇ ਸਨ ⁵ਤਾਂ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਦੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੋਥੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ ⁶ਤਾਂ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ ਮੁਬਾਰਕ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਨੇ ਹੱਥ ਚੁੱਕ ਕੇ ‘ਆਮੀਨ ਆਮੀਨ’ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਧਰਤੀ ਤੀਕ ਸਿਰ ਨੂੰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ⁷ਅਤੇ ਯੇਸ਼ੂਆ ਅਰ ਬਾਨੀ ਅਰ ਸੇਰੇਬਯਾਹ ਅਰ ਯਾਮੀਨ ਅਰ ਅੱਕੂਬ ਅਰ ਸ਼ਬਥਈ ਅਰ ਹੋਦੀਯਾਹ ਅਰ ਮਆਸੇਯਾਹ ਅਰ ਕਲੀਟਾ ਅਰ ਅਜ਼ਰਯਾਹ ਅਰ ਯੋਜ਼ਾਬਾਦ ਅਰ ਹਨਾਨ ਅਰ ਪਲਾਯਾਹ ਅਤੇ ਲੇਵੀਆਂ ਨੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਬਿਵਸਥਾ ਸਮਝਾਈ ਅਰ ਪਰਜਾ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਤੇ ਖੜੀ ਰਹੀ ⁸ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਇਸ ਪਾਠ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ।

ਆਇਤ 1. ਯਹੂਦਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ (ਵੇਖੋ ਅਜ਼ਰਾ 3: 1)। ਉਹ ਜਲ ਫਾਟਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਇਹ ਫਾਟਕ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ 3:26 ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਿਦਰੋਨ ਘਾਟੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਗੀਹੋਨ ਨਾਲੇ ਤਕ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਡੇਰੇਕ ਕਿਡਨਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜ਼ਰਾ 3: 1-7 ਵਾਲਾ ਇਹ ਇਕੱਠ ਵੇਦੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਉਲਟ ਲੋਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚੌਂਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਇਹ ‘ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ, ਭਾਵ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਖੁੱਧ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਤੁਲਨਾ ਕਹਾਉਤਾਂ 1:20; ਅਤੇ 8: 1)।’⁴ ਜਲ ਫਾਟਕ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜ਼ਰਾ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੂਸਾ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਿਹਦਾ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਰਜਾ ਇਕੱਠੀ ਕਿਉਂ ਹੋਈ? ‘ਸਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ’ (8:2) ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੁਰ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਪਰਬ ਮਨਾਉਣ (ਲੇਵੀਆਂ 23:23-25)। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕਲੰਡਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਰੋਸ਼ ਹਸ਼ਨਾਹ’ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਨਹਮਯਾਹ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਲਪੱਤਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖਣ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲੀ ਸੀ (7:5)।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਅਜ਼ਰਾ ਲਿਖਾਰੀ’ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ‘ਮੂਸਾ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ’ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਆਖਿਆ? ਆਪਮੁਹਾਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੰਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ (8:4)। ਸਕ੍ਰੋਲ [ਕਿਤਾਬ] ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖੜੇ ਕਰਨਾ⁵ ਸਭ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਕਿਆ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯੋਗ ਲੀਡਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਹਮਯਾਹ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਲੀਡਰ ਸੀ। ਜੇ ਨਹਮਯਾਹ ਨੇ ਸਭਾ ਲਈ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਹੀ ਕਹਿਣ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜ਼ਰਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ‘ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਲਿਆ।’ ਲੋਕ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਵਿਰਲੇ ਜਵਾਬੀ ਮਿਜਾਜ਼’ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ‘ਆਮ ਤਾਂਘ ਵਿਖਾਈ।’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ‘ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣਨ’ ਅਤੇ ‘ਉਹਦੇ ਬਾਅਦ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਝਾਕਣ’ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।⁶

ਨਹਮਯਾਹ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੱਥੇ ਅਜ਼ਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਕੰਧ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਸੀ? ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਵਚਨ ਦੱਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਭਾਵ ਉਹ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਅਜ਼ਰਾ 7:10)। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕੰਧ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹਮਯਾਹ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਫ਼ਾਰਸ ਵਿਚ ਸੱਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਯਰੂਸਲਮ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਜਾਗ ਗਈ।⁶

ਕਿਹੜੀ ‘ਕਿਤਾਬ’ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ? ਐਡਵਿਨ ਐੱਮ. ਯਾਮੋਚੀ ਨੇ ਚਾਰ ਸੰਭਵ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ: (1) ‘ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ,’ (2) ‘ਯਾਜਕਾਂ ਦੀ ਨਿਅਮਾਵਲੀ,’ (3) ‘ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ’ ਅਤੇ (4) ‘ਪੰਚਰੰਥ [ਤੁਰੋਤ]।’⁹ ਅਖੀਰ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਪਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੂਸਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਵਾਲਾ ‘ਪੋਥੀ’ (seper, ਸੇਪੇਰ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਲਿਖਤ’ ਹੈ) ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਸਕ੍ਰੋਲ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ‘ਪੋਥੀਆਂ’ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ਸਨ (ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਲ ਤੋਂ ‘ਪੋਥੀ’ ਨੂੰ ਹੁਣ ‘ਕੋਡੇਕਸ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਜਿਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਜ਼ਰਾ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਮੂਸਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਜਿਹਦਾ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ’ (8:1), ‘ਵਿਵਸਥਾ’ (8:2, 9), ‘ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ’ (8:3), ‘ਪੋਥੀ’ (8:5, 8), ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ’ (8:8), ‘ਵਿਵਸਥਾ [ਜਿਸ ਦਾ] ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ’ (8:14), ਜੋ ਕਿ ‘ਲਿਖਿਆ ਹੈ’ (8:15), ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ,’ (8:18), ਅਤੇ ਉਹ ਪੋਥੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ‘ਨੇਮ’ ਸੀ (8:18), ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਨਾਖਤਾਂ ਨੂੰ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕੁਝ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ (1) ਮੂਸਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, (2) ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ, (3) ਯਹੋਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ, (4) ਵਿਵਸਥਾ, (5) ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰੋਲ (ਜਾਂ ਪੱਤਰਿਆਂ) ਉੱਤੇ ਲਿਖ ਦੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਰੱਬੀ ਇਲਹਾਮ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ‘ਜਿਹਦਾ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ’ ਵਾਕ ਅੰਸ ਵਿਚ

‘‘ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ’’ (tsawah, ਤਸਾਵਾਹ) ਹੈ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ‘‘ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ’’ ਸੀ। ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਡਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਪਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਛੇੜ ਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਿਡੰਬਣਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਅਜ਼ਰਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਰਵਾਇਤ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਅ ਜਾਂ ਫੇਰ ਤੋਂ ਲਿਖਣਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਮੂਸਾ ਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।’’ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਮੂਲ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਿਹਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੇ ਕੇ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਫ਼ਰੋਬ ਕੀਤਾ।’’ ਅਜ਼ਰਾ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਵਿਚ ਨਾ ‘‘ਜੋੜਨ’’ ਜਾਂ ਨਾ ‘‘ਕੱਢਣ’’ ਦੀਆਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਬੇਤੁਕਾਪਨ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 4:2; 12:32)।¹⁰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਲਿਖੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਾਲ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਆਇਤਾਂ 2, 3. ਇਹ ਆਇਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਹੋਰ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਉਹ ਅਜ਼ਰਾ ਜਾਜ਼ਕ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਭਾ ਅੱਗੇ ਉਸ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਉਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਤੀਵੀਆਂ¹¹ ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਸੁਣ ਕੇ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਵੇਰਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਕ (8: 1 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ) ਨੂੰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪੌਰ ਫੁੱਟਨ (or, ਓਰ) – ਮੂਲ ਵਿਚ, ‘‘ਰੋਸ਼ਨੀ’’ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਧੇ ਦਿਨ ਤਕ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਘੰਟੇ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਦੇ ਕੰਨ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵੱਲ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜ਼ਰਾ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ।

ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਛੇ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤੁਰੇਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਨੇ ਚੋਣਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਢੁਕਦੇ ਸਨ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਰੋਣ ਲਗ ਪਏ (8:9)।

ਆਇਤ 4. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੇਖਕ ਨੇ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਜ਼ਰਾ ਲਿਖਾਰੀ ਇਕ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਤਖਤ ਪੋਸ਼ (ਮੰਚ – ESV) ਉੱਤੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਖ਼ਾਸ ਓਸੇ ਮੌਕੇ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਵੱਡਾ ਮੰਚ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਉੱਤੇ ਚੌਦਾਂ ਬੰਦੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਅਜ਼ਰਾ ਤੇਰਾਂ ਹੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਛੇ ਉਹਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਸੱਤ ਉਹਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਸਨ। ਆਇਤ 4 ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੰਕਸ਼ਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਆਇਤ 8 ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਅਜ਼ਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਵੀ ਲਾਏ। ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਤੋਂ ਅਜ਼ਰਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸੁਣਨਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਇਤਾਂ 5, 6. ਜਦ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪੋਥੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਪਰਜਾ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ, ਜੋ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਆਦਰ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ ਮੁਬਾਰਕ ਆਖਿਆ (ਵੇਖੋ 1:5; 9:32)। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਕਤ ਦਾ ਕਲਮਾ ਦੇਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਸੀ। ਅਜ਼ਰਾ ਦੀ ਦੁਆ ‘‘ਸੰਖੇਪ

ਅਤੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਹਵੇਗੀ।’¹² ਪਰਜਾ ਨੇ ‘ਆਮੀਨ ਆਮੀਨ’ ਆਖਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਧਰਤੀ ਤੀਕ ਸਿਰ ਨੂੰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਸਿਨਾਗੋਗਾਂ (ਸਮਾਜ ਮੰਦਰਾਂ) ਦੀ ਰਸਮ ਬਣ ਗਈ।

ਆਇਤ 7. ਅਜ਼ਰਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੇ, ਤੇਰਾਂ ਲੇਵੀਆਂ ਨੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਾ ਸਮਝਾਈ। ਮੂਸਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੇ ਯਾਜਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੇਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 33:8, 10; ਵੇਖੋ 2 ਇਤਹਾਸ 17:7-9; 35:3)। ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵੇਰਵਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੇਰਾਂ ਬੰਦੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਭੀੜ ਵਿਚ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ (ਜਾਂ ਉਹ ਤੇਰਾਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ)। ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜ਼ਰਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪੜ੍ਹ ਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਰ ਪਰਜਾ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਤੇ ਖੜੀ ਰਹੀ। NASB ਵਾਂਗ ਕਈ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ‘ਆਪੇ ਆਪਣੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਖੜੇ ਰਹੋ’ ਹੈ (NRSV; NAB; REB; NLT; ESV)। ‘ਖੜੇ ਰਹੋ’ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ‘ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਖਲੋਤੇ ਰਹੋ’ (NKJV; NJPSV; TEV)। ਇਸ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਛੇ ਦੇ ਛੇ ਘੰਟੇ ਖਲੋਤੀ ਰਹੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਲੇਵੀ ਵਿਚ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਪਰਜਾ ਦੇ ਲੋਕ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹੈ ਸਨ।

ਆਇਤ 8. ਇਹ ਪੈਰ੍ਹਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਖੇਪ ਵਾਕ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ। ‘ਉਨ੍ਹਾਂ’ ਅਜ਼ਰਾ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਉਤਲੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (8:4)। ‘ਪੜ੍ਹਿਆ’ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*qara*, ਕਾਰਾ) ਤੋਂ ਨਿੱਕਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਸੱਦਾ’ ਜਾਂ ‘ਐਲਾਨ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ‘ਉੱਚੀ ਪੜ੍ਹਨਾ’ ਹੈ (ਕੁਚ 24:7; ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 17:19; 2 ਰਾਜਿਆਂ 5:7)।¹³

ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀਤੇ। ‘ਅਰਥ ਕੀਤੇ’ ਸ਼ਬਦ (*parash*, ਪਾਰਾਸ਼) ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ’ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼’ (KJV), ‘ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ’ (REB), ‘ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ’ (NIV) ਅਤੇ ‘ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ’ (NRSV) ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਾਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਥੇ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (1) ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਸਕੇ। (2) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਥ ਸਮਝ ਆ ਸਕੇ (3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਜ਼ਬਾਨੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸਭਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਸਕੇ। ਇਤਹਾਸਕ ਸੰਦਰਭ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਇਬਰਾਨੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਬਾਬਲ ਦੀ ਅਸੀਰੀ ਦੌਰਾਨ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਬਦਲ ਕੇ ਅਰਾਮੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਕਰਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਰਾਮੀ ਤਰਗੁਮ ਬਣੇ ਜੋ ਕਿ ਸਮਾਜ ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਰਾਮੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਸਨ।¹⁴

ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ (8:9-12)

ਅਤੇ ਨਹਮਯਾਹ ਜਿਹੜਾ ਹਾਕਮ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜ਼ਰਾ ਜਿਹੜਾ ਜਾਜਕ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲੇਵੀ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਯਹੋਵਾਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਨਾ ਸੋਗ ਕਰੋ ਨਾ ਰੋਵੋ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਰੋਂਦੀ ਸੀ ¹⁰ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਜਾਓ ਅਤੇ ਬੰਧਿਆਈ ਖਾਓ ਅਤੇ ਮਿਠਾ ਪੀਓ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕੁੱਝ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਛਾਂਦਾ ਘੱਲੋ ਕਿਉਂ ਜੋ ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਝੁਰੇਵਾਂ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਅਨੰਦ ਤੁਹਾਡਾ ਬਲ ਹੈ ¹¹ਤਾਂ ਲੇਵੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਠੰਡਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੁੱਪ ਰਹੋ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਦਿਨ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਝੁਰੇਵਾਂ ਨਾ ਕਰੋ ¹²ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਅਤੇ ਛਾਂਦੇ ਘੱਲਣ ਲਈ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਅਨੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲੀ ਗਈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਓਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।

ਆਇਤ 9. ਪਰਜਾ ਸੁਣ ਕੇ ਰੋਂਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਖੁਦਾ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।¹⁵ ਪਰ ਨਹਮਯਾਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹਾਕਮ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ¹⁶ ਅਤੇ ਅਜ਼ਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਜਕ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਸੋਗ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਯਹੋਵਾਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਨ ਅਨੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਰੋਣ ਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਰਹਿਮ ਭਰੀ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਸੀ।

ਆਇਤਾਂ 10, 11. ਦੋਹਾਂ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਬੰਧਿਆਈ ਖਾਓ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਿੱਸਾ, ਅਤੇ ਮਿੱਠਾ ਪੀਓ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਮਿੱਠੀ ਦਾਖਰਸ ਹੈ। ਲਾਤੀਨੀ ਵਲਗੇਟ ਵਿਚ *ਮੁਲਸਮ* ਭਾਵ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਸ਼ਹਿਦ ਮਿਲੀ ਦਾਖਰਸ' ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ² ਜਿਹੜੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਕੰਗਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੁਰੇਵਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਹ ਦਿਨ ਪਵਿੱਤਰ ਸੀ ਬਲਕਿ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਅਨੰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਲ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੇਵੀਆਂ ਨੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਕੀਤਾ।

ਆਇਤ 12. ਜਦ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਰਜਾ ਉੱਠ ਕੇ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪਈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਧਾ ਪੀਤਾ, ਕੰਗਾਲਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂਦੇ (ਹਿੱਸੇ) ਘੱਲੇ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਅਨੰਦ ਮਨਾਇਆ ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ ਜੋ ਓਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਖੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਭਾਵੇਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਓਸੇ ਦਿਨ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ, ਭਾਵੇਂ ਆਗੂ ਹੋਰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ (8:13)।

ਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਪਰਥ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣਾ (8:13-18)

¹³ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਦੇ ਪਿਉ ਦਾਦਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਅਰ ਜਾਜਕ ਅਤੇ ਲੇਵੀ ਅਜ਼ਰਾ ਲਿਖਾਰੀ ਕੋਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਭਈ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ¹⁴ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਭਈ ਇਸਰਾਏਲ ਸਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਰਥ ਲਈ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ¹⁵ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਏ ਅਤੇ ਇਹ ਦੀ ਡੋਂਡੀ ਪਿਟਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਜ਼ੈਤੂਨ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਅਰ ਤੇਲ ਦੇ ਬਿਰਛ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਅਰ ਮਹਿੰਦੀ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਅਰ ਖਜੂਰ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਘਣੇ ਬਿਰਛਾਂ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਡੇਰੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਓ ਜਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ¹⁶ਤਾਂ ਲੋਗ ਬਾਹਰ ਗਏ ਅਤੇ ਓਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਭਵਨ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜਲ ਫਾਟਕ ਤੇ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਫਰਾਈਮੀ ਫਾਟਕ ਦੇ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਡੇਰੇ ਬਣਾਏ ¹⁷ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੜ ਆਈ ਸੀ ਡੇਰੇ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਏ ਕਿਉਂ ਜੋ ਨੂਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯੇਸ਼ੂਆ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਤੀਕ ਏਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ ¹⁸ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਛੇਕੜਲੇ ਦਿਨ ਤੀਕ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਨਿਤਾ ਨੇਮ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸੱਤ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਥ ਮਨਾਇਆ ਅਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਦਿਨ ਦਸਤੂਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਸਭਾ ਹੋਈ।

ਸਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਰਾ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਬਲਕਿ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਓਸੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡੇਰਿਆਂ (ਜਾਂ ਤੰਬੂਆਂ) ਦੇ ਪਰਥ ਦੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੌਰਾਨ ਤਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਆਇਤ 13. ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋਣੇ, ਪਰ ਆਗੂ ਭਾਵ ਪਰਜਾ ਦੇ ... ਮੁਖੀਏ, ਜਾਜਕ ਅਤੇ ਲੇਵੀ ... ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਰਥ ਸਬੰਧਿਤ ਅਜ਼ਰਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿਖਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਲਈ ਉੱਥੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜ਼ਰਾ ਲੰਮੇ ਵਕਫ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਇਹ ਦਿਨ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹਮਯਾਹ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਆਗੂਆਂ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਕੰਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਹਾਰਕ ਕੰਮ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ।

ਆਇਤ 14. ਬਿਵਸਥਾ ਦੀ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਈ ਉਹ ਡੇਰਿਆਂ ਜਾਂ ਤੰਬੂਆਂ ਦੇ ਪਰਥਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ। ਇਹ ਪਰਥ ਸਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੰਦਰਾਂ ਤਰੀਕ 'ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਤਕ' ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ 23:39-43) ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਵਾਢੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਹੱਥ ਦੇ ਬਣਾਏ ਡੇਰਿਆਂ ਜਾਂ ਛੱਪਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਯਾਦ ਰਹੇ।

ਆਇਤ 15. ਜਦ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਰਥ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੋਂਡੀ ਪਿਟਾਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਵੇਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਰਾ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ

ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੰਘਣੇ ਬਿਰਛਾਂ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਲਿਆ ਕੇ ਆਰਜ਼ੀ ਨਿਵਾਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡੇਰੇ ਬਣਾਉਣੇ ਸਨ।

ਆਇਤ 16. ਡੌਂਡੀ ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕ ਟਹਿਣੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਡੇਰੇ ਬਣਾਏ। ਕਈ ਡੇਰੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਉੱਤੇ ਚੌਰਸ ਛੱਤ ਜਾਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ('ਬਲਾਨਾ'; NIV) ਬਣਾਏ ਗਏ। ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਫਾਟਕਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈਕਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਜਾਂ ਚੌਕ ਵਰਗੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਲਾਏ ਗਏ। ਦੋ ਫਾਟਕਾਂ ਜਲ ਫਾਟਕ ਅਤੇ ਅਫਰਾਈਮੀ ਫਾਟਕ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ 3:26; 8:1; 12:37, 39)।

ਆਇਤ 17. ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹਮਯਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਕੋਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਪਰਬ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਅਨੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਇਸਰਾਏਲੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਕਰ ਸਕੇ ਸਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਛੁਡਾਇਆ ਗਿਆ; ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦਾ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਇਕ ਤਾਂ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਾਬਲ ਵਿੱਚੋਂ।¹⁷

ਲੇਖਕ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕਿ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੜ ਆਈ ਸੀ, ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੂਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯੋਸ਼ੂਆ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲੀ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਯਹੋਸ਼ੂਆ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਏਦਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਯਹੋਸ਼ੂਆ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਪਰਬ ਕਦੇ ਮਨਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਨਹਮਯਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹਨ (ਅਜ਼ਰਾ 3:4 ਵਿਚਲੇ ਹਵਾਲੇ ਸਣੇ)। ਬਲਕਿ ਉਹਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕਨਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੜਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਨੇ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਇਸ ਪਰਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਸੀ। ਪਰਬ ਸਬੰਧੀ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ।

ਆਇਤ 18. 'ਸਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਰਬ' (8:14) ਦਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ, ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ, ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ, ਪਰਬ ਦੇ ਸੱਤ ਦਿਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਨਿਤਾ ਨੇਮ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਫਿਰ ਅੱਠਵੇਂ ਦਿਨ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਸਭਾ ਨਾਲ ਪਰਬ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀਤੀ (ਵੇਖੋ ਲੇਵੀਆਂ 23:36; ਗਿਣਤੀ 29:35-38)।

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣਾ (ਅਧਿਆਇ 8)

ਯਹੂਸਲਮ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜ਼ਰਾ ਨੂੰ 'ਮੂਸਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਜਿਹਦਾ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ' ਸੀ, ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ (8:1)। ਅਜ਼ਰਾ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸਾਮ ਤਕ ਲਗਭਗ ਛੇ ਘੰਟੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ (8:3)। ਜਦ ਉਹਨੇ ਕਿਤਾਬ ਖੋਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ 'ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ ਮੁਬਾਰਕ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਨੇ ਹੱਥ ਚੁੱਕ ਕੇ 'ਅਮੀਨ ਅਮੀਨ' ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਅੱਗੇ ਧਰਤੀ ਤੀਕ ਸਿਰ ਨੂੰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ' (8:5, 6)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਖਲੋਣਾ, ਖੁਦਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਮੀਨ! ਆਮੀਨ! ਆਖਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮੂੰਹ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਝੁਕਣਾ ਉਸ ਵੱਡੇ ਆਦਰ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸਨ, ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜ਼ਰਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਆਦਰ ਕੀਤੀ!

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬਾਈਬਲ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਵੱਧ ਪਰਵਾਹ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੁਰਿਆਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਈਬਲਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤਾ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਨਹਮਯਾਹ 8 ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (8: 1, 8, 18)। ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦਾ ਵਚਨ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਆਦਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਵਚਨ ਹੈ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3: 16, 17)।

ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਉਹ ਬਾਈਬਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹਦੀ ਕੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸੀ; ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਇਹ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਰਵੱਈਆ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਲਈ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਕਦਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਬਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਈਬਲ ਸਾਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਲਹਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖੁਦਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੈ।

ਉਸਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (8: 18)। ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੀ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਬਲਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪਰਥ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬਾਈਬਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਈਬਲ ਸਾਡੀ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਹੀ ਪਈ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡਾ ਕੁਝ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਫ਼ਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਆਓ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛੀਏ, ‘‘ਮੈਂ ਰੋਜ਼, ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ, ਜਾਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦਾ/ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ?’’ ਇਸਰਾਏਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੋਕ’’ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।¹⁸ ਅੱਜ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹੀ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਕਰਤੱਬ 17: 11; 1 ਪਤਰਸ 3: 15)। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (8:7, 8, 13)। ਅਜ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝ ਆ ਸਕੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ‘ਬਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ’ (8:13)। ਵਚਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੋਕ ‘ਸਮਝ ਗਏ’ (8:8)।

ਸਾਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਜਾਣ, ਸਰਮਨ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਧੂ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਹਮਯਾਰ 8 ਅਧਿਆਇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਾਕ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ‘‘ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ... ਨੇ ਅਜ਼ਰਾ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੂਸਾ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਲਿਆ।’’ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ! ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ?

ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਆਦਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਦੇ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (8:9, 10, 12)। ਅਜ਼ਰਾ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ੌਰੀ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੋਗ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਕਿਆਸ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੋਗ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਹੇ। ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੋਰਿਆਂ ਦੇ ਪਰਬ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੋਇਆ।

ਰੋ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਖਾਣ, ਪੀਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਣ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਜ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੋਗ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੋਬਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੰਨ ਲੈਣ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੋਬਾ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਸਮਝਣਾ ਅੱਜ ਉਵੇਂ ਹੀ ਪਾਪ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ‘‘ਦਿਲ ਛਿਦ ਗਏ’’ ਸਨ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ (ਕਰਤਬ 2:37)। ਜਦ ਕੋਈ ਪਾਪੀ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ‘‘ਦਿਲ ਛਿਦ ਜਾਣਾ’’ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਭ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ‘‘ਰਹਿ ਗਏ’’ ਹਨ (ਰੋਮੀਆਂ 3:23)। ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਪਾਪ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਤੋਬਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮਾਫ਼ੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਕਰਤਬ 2:36-41)। ਬਪਤਿਸਮੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਧੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਵਹਾਇਆ ਜਿਹੜੇ ਉਹਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਸਨ (ਕਰਤਬ 22:16; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:7; ਕੁਲੁਸੀਆਂ 1:14)।

ਫਿਰ ਮਾਫ਼ੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੇਂ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਸੋਗ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਉਦਾਸੀ

ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਅੰਨੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ! ਹਬਸ਼ੀ ਖੋਜਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ‘‘ਅੰਨੰਦ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਚਲਿਆ ਗਿਆ’’ (ਕਰਤੱਬ 8:39)। ਮਸੀਹੀ ਤਰੀਕਾ ਅੰਨੰਦ ਨਾਲ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:4)।

ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਵਚਨ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਲਈ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘‘ਸੁੱਧ ਅੰਤਰਕਰਣ’’ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (1 ਪਤਰਸ 3:21), ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਅੰਨੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (8:13)। ਅਜ਼ਹਾ ਨੇ ਦੂਜੇ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਿਚਲੇ ਨਿਯਮ ਸਿਖਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੋਰਿਆਂ (ਜਾਂ ਤੰਬੂਆਂ) ਦਾ ਪਰਬ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਰਬ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਡੌਂਡੀ ਪਿਟਵਾਈ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਮਨਾਇਆ ‘‘ਜਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,’’ ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯਹੋਸ਼ੁਆ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ (8:14-17)।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਆਦਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ‘‘ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਵੇਂ ਹੀ ਮੰਨ ਕੇ’’ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, ‘‘ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ, ‘ਪ੍ਰਭੂ, ਪ੍ਰਭੂ’ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਜੋ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ?’’ (ਲੁਕਾ 6:46)। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਦਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਹੈ!

ਸਾਰ/ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਦਿਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਨਹਮਯਾਹ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੋ ਪੂਰਕ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ, ਅਜਿਹਾ ਦਿਨ ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ’’ ਦਿਨ (8:9-11) ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਦਿਨ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਇਹ ‘‘ਵੱਡੇ ਅੰਨੰਦ’’ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ (8:9-12, 17)। ਨਹਮਯਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਕੋਲ ਅੰਨੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਕਾਰਣ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਡੁਫ਼ਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਸਰ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਾਬਲ ਦੀ ਅਸੀਰੀ ਵਿੱਚੋਂ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ! ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜ਼ਹਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ‘‘ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਅੰਨੰਦ ਤੁਹਾਡਾ ਬਲ ਹੈ’’ (8:10)।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਕੋਲ ਅੰਨੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਕਾਰਣ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੀਆ ਕਾਰਣ ਹਨ! ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਬਰਕਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਆਓ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ‘‘ਯਹੋਵਾਹ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਨ’’ ਦੇ (8:9) ਅਤੇ ‘‘ਵੱਡੇ ਅੰਨੰਦ’’ ਦੇ ਦਿਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਈਏ (8:17)। ਜੇ ਅਸੀਂ ‘‘ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਉਮੀਦ ਲਈ ਨਵਾਂ ਜਨਮ’’ ਲੈ ਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹੈ,

ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮੁਕਤੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ‘ਵੱਡਾ ਅਨੰਦ’ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ!
1 ਪਤਰਸ 1: 3-9 ਆਖਦਾ ਹੈ,

ਮੁਥਾਰਕ ਹੈ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਜਿਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅੱਤ ਦਯਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਾਨੂੰ ਜੀਉਂਦੀ ਆਸ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਅਰਥਾਤ ਓਸ ਅਵਨਾਸੀ, ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਨਾ ਕੁਮਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਕਾਰ ਲਈ ਜੋ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।... ਇਹ ਦੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡਾ ਅਨੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਥੋੜਾ ਕੁ ਚਿਰ ਜੇਕਰ ਲੋੜੀਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਪਰਤਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੋ। ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਪਰਖੀ ਹੋਈ ਨਿਹਚਾ ਜਿਹੜੀ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੋਨੇ ਨਾਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅੱਗ ਵਿਚ ਤਾਇਆ ਵੀ ਜਾਵੇ ਅੱਤ ਭਾਰੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੈ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪਰਗਟ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਤਤ, ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਆਦਰ ਦੇ ਜੋਗ ਨਿੱਕਲੇ। ਜਿਹ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਨ ਵੇਖੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਉਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਓਸ ਉੱਤੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰ ਕੇ ਐਡਾ ਅਨੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜੋ ਵਰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਤੇਜ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਹਚਾ ਦਾ ਫਲ ਅਰਥਾਤ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਪਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ: ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ (ਅਧਿਆਇ 8)

ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੀਡਰ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਥੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ‘ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ’ ਅੱਜ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ।

ਇਹ ਨਿਯਮ ਉੱਦਮ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕੜ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਦੇ ਆਗੂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੰਮ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਖੇਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਚ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਵਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁਕੜੀਆਂ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਆਪ ਅੱਗੋਂ ਲੱਗਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।¹⁹

ਨਹਮਯਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਬੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਧਿਆਇ 5 ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਯਹੂਦੀ ਉਧਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਵਿਆਜ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਮੋੜ ਸਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਲੈ ਕੇ ਗ਼ਰੀਬ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਹਮਯਾਹ ਨੇ ਇਸ ਰੀਤ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਅਤੇ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਸੀ, ਮੋੜਨ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਨਿੱਠਣ ਦਾ ਨਹਮਯਾਹ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਅਜਿਹਾ ਆਪਣੇ ਖੁੱਦ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਲੋਕ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਵਾਧੂ ਵਿਆਜ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਮੋੜ ਸਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਨਾਲੇ ਨਹਮਯਾਹ ਨੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਭੱਤੇ ਲਈ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ (ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ)। ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਵਿੱਚੋਂ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ 150 ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ ਖਾਣਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਨਹਮਯਾਹ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ‘‘ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਦਮਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮੇਰੇ ਇਸ ਨਮੂਨੇ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।’’

ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਸਾਲ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਆਓ’’ (ਮੱਤੀ 4:19)। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਹੋਣ ਲਈ ਉਹਦੇ ਨਮੂਨੇ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ (ਮੱਤੀ 16:24; ਯੂਹੰਨਾ 13:14, 15)। ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਉਹ ਦੇ ਪੈੜ ਉੱਤੇ’’ ਤੁਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ (1 ਪਤਰਸ 2:21)।

ਮਸੀਹ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਸੂਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ, ‘‘ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਰੀਸ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਵੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 10:33 – ਹੋਰਨਾਂ ਬਾਈਬਲਾਂ ਵਿਚ 11:1 ਹੈ – ਅਨੁਵਾਦਕ)। ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਜੇ ਕੁਝ ਤੁਸਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਡਿੱਠਾ ਓਹੀਓ ਕਰੋ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੋਵੇਗਾ’’ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:9)।

ਮਸੀਹੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਮੰਨਣ ਵਾਸਤੇ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਵਾਂਗ ਬਣਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਨਿਹਚਾਵਾਨਾਂ ਲਈ, ਬਚਨ ਵਿਚ, ਚਾਲ ਚਲਣ ਵਿਚ, ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ, ਨਿਹਚਾ ਵਿਚ, ਪਵਿੱਤਰਤਾਈ ਵਿਚ ਨਮੂਨਾ’’ ਬਣਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:12)। ਐਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਉਸ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਹੈ ਚਰਵਾਹੀ ਕਰੋ ਪਰ ਲਚਾਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਇੱਛਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਝੂਠੇ ਨਫ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਗੋਂ ਮਨ ਦੀ ਚਾਹ ਨਾਲ। ਅਤੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਪੁਰਦ ਹਨ ਹੁਕਮ ਨਾ ਚਲਾਓ ਸਗੋਂ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਬਣੋ (1 ਪਤਰਸ 5:2, 3)।

ਐਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ, ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਚੰਗਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇਕੇ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਨ ਲਈ ਆਖ ਰਹੇ ਹੋ ਕੀ ਉਹੀ ਬਣਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਜੇ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦੇ ਹੋ ਉਹੀ ਆਪ ਵੀ ਕਰੋ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਬਾਈਬਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਚਿਆਈ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵਿਖਾਓ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਚੰਗੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋ ਅਤੇ ਸਚਿਆਈ ਲਈ ਸਮਰਪਤ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਵਫ਼ਾਦਾਰ, ਚੰਦਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਉਦਾਰ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਧ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ, ਰਹਿਮ ਦਿਲ, ਪਰੋਪਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਮਹਿਮਾਨਨਵਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿਲੇ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਵਿਹਾਰ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਆਗੂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਦਾਨ ਜਾਂ ਗੁਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ (1) ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੇ ਦਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ (2) ਇਹ ਵਿਖਾ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ

ਵੀ ਛੋਟਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਮੂਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ।

ਸਾਰ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੀਡਰ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਆਖਦੇ ਹੋ ਉਹ ਓਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੰਨਾਂ ਇਹ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਹੋ। ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਆਗੂ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ (8:2-8, 12)

ਨਹਮਯਾਹ 8 ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ 'ਸਮਝਣ' ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਬੱਚੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਿਹੜੇ 'ਸੁਣ ਕੇ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਸਨ' (8:2, 3)। ਪੜ੍ਹਿਆ ਭਾਵੇਂ ਅਜ਼ਰਾ ਨੇ ਪਰ ਵਿਵਸਥਾ 'ਸਮਝਾਈ' ਦੂਜਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝ ਆ ਸਕੇ (8:7)। ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ 'ਇਸ ਪਾਠ ਨੂੰ ਸਮਝ' ਸਕਣ (8:8); ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਨੰਦ ਕੀਤਾ 'ਕਿਉਂ ਜੋ ਓਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ' (8:12)।

ਇਸਰਾਏਲੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ 'ਸਮਝਣਾ' ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਮਸੀਹੀ ਧਰਮ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਜਿੰਨਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਸੀਹੀ ਹੋਣਾ ਮਸੀਹ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੁਝ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਹਿਰ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਸੀਹੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਗਿਆਨ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਸੀਹੀਅਤ ਵਿਚ ਦਿਲ ਜਾਂ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਅਕਲ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਈ ਸਮਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਦ ਅਸੀਂ ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਬਾਈਬਲ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਸਾਡਾ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਸਾਡਾ ਸਿਖਾਉਣਾ, ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਲਿਖਣਾ ਐਨਾ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇ ਕਿ ਖੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਚਾਰਲਸ ਟੀ. ਫਰਿੱਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, 'ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਗ ਅਜ਼ਰਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਗੁੰਮ ਹੋਇਆ ਹਿੱਸਾ ਹੈ' (ਦ ਇੰਟਰਪ੍ਰੇਟਰ'ਜ਼ ਵਨ-ਵੋਲਿਊਮ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਬਾਈਬਲ, ਸੰਪਾ. ਚਾਰਲਸ ਐੱਮ. ਲੇਅਮਨ [ਨੈਸ਼ਵਿਲ: ਅਥਿੰਗਡਨ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1971], 229 ਵਿਚ ਵੇਖੋ ਚਾਰਲਸ ਟੀ. ਫਰਿੱਸ, 'ਦ ਬੁਕ ਆਫ਼ ਨਹਮਯਾਹ'। ²ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਸਲੀ ਸੀ. ਐਲਨ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਨਹਮਯਾਹ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਹ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਲੈਸਲੀ ਸੀ. ਐਲਨ ਐਂਡ ਤਿਮੋਥੀ ਐੱਸ. ਲੇਨਿਆਕ, ਅਜ਼ਰਾ, ਨਹਮਯਾਹ,

ਅਸਤਰ, ਨਿਉ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ [ਪੀਬੋਡੀ, ਮੈਸਾਚੂਸੇਟਸ: ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 2003], 125, 128-130.)³ ਜੇਮਸ ਬਰਟਨ ਕੋਫਮੈਨ ਐਂਡ ਬੇਲਮਾ ਬੀ. ਕੋਫਮੈਨ, *ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਅਜਰਾ, ਨਹਮਯਾਹ ਐਂਡ ਅਸਤਰ* (ਅਬਿਲੇਨ, ਟੈਕਸਸ: ਏਸੀਯੂ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1993), 179-80.⁴ ਡੇਰੇਕ ਕਿਡਨਰ, *ਅਜਰਾ, ਨਹਮਯਾਹ ਐਂਡ ਅਸਤਰ*, ਦ ਟਿੰਡੋਲ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਡਾਉਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰ-ਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1979), 105. ⁵ ਪੰਚਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸਕ੍ਰੋਲ (ਲਪੇਟਵੀਂ ਪੱਤਰੀ) ਜਿਵੇਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ, ਰਵਾਇਤੀ ਜਾਂ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਭਾਂਵੇਂ ਇਹ ਸਹੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸਰੂਾ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਅਜੇ ਵੀ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ।⁶ ਕਿਡਨਰ, 104. ⁷ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਕਿ ਨਹਮਯਾਹ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅਧਿਆਇ 8 ਵਿਚ ਅਜਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ ਇਸ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਰਾ ਦੀ ਆਤਮ ਕਥਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਹਮਯਾਹ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਯਹੂਦਾਹ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਉਣ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੋਈਆਂ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।⁸ ਕੋਫਮੈਨ ਐਂਡ ਕੋਫਮੈਨ, 181-82. ⁹ ਐਡਵਿਨ ਐੱਮ. ਯਾਮੋਚੀ, 'ਅਜਰਾ-ਨਹਮਯਾਹ,' ਵਿਚ *ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਟਰ ਜ਼ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਅੰਕ 4, 1 ਰਾਜਿਆਂ-ਅਯੂਬ, ਸੰਪਾ. ਫ੍ਰੈਂਕ ਈ. ਗੋਬਲਾਇਨ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਜੌਂਡਰਵਨ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1988), 723. ¹⁰ ਕਿਡਨਰ, 104.

¹¹ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਰਸਮੀ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ¹² ਐੱਚ. ਜੀ. ਐੱਮ. ਵਿਲੀਅਮਸਨ, *ਅਜਰਾ, ਨਹਮਯਾਹ, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਜਿਲਦ 16 (ਵਾਕੋ, ਟੈਕਸਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1985), 289. ¹³ ਯਾਮੋਚੀ, 724-25. *ਕਾਰਾ* ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ਕੁਰਆਨ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਦੁਹਰਾਅ।' ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਸਲਾਮੀ ਧਾਰਮਿਕ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੈ। ¹⁴ *ਹਾਰਪਰਸ ਬਾਈਬਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ*, ਸੰਪਾ. ਪੌਲ ਜੇ. ਅਕਟਮੀਅਰ (ਸੈਨ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸਕੋ: ਹਾਰਪਰ ਐਂਡ ਰੋ, 1985), 43 ਵਿਚ ਐਂਥਨੀ ਜੇ. ਸਲਡਰੀਨੀ, 'ਆਰੈਮਿਕ।' ਇਹ ਪੈਰਾ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿਨਾਗੋਗ (ਯਹੂਦੀ ਸਮਾਜ ਮੰਦਰ) ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਟਰਗੁਮ ਬਣ ਗਿਆ, ਲਿਖਤੀ ਟਰਗੁਮ ਨਹਮਯਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਲਿਖੀ ਗਈ। ¹⁵ 2 ਰਾਜਿਆਂ 22: 11-13 ਅਤੇ 2 ਇਤਹਾਸ 34: 19-21 ਵਿਚ ਬਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਯੋਜੀਯਾਹ ਦੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਸੀ। ¹⁶ 7: 65, 70 ਵਾਂਗ 'ਹਾਕਮ' ਸ਼ਬਦ (*thirshatha*, *ਤਿਰਸ਼ਾਤਾ*) ਇਕ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਹੁਦਾ ਸੀ। ¹⁷ 'ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੜ ਆਈ ਸੀ' ਵਾਕ ਅਤੇ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪਰਬ ਦੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਅਜਰਾ ਅਤੇ ਨਹਮਯਾਹ ਵਾਪਸੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਦੂਜੇ ਕੂਚ' ਦੇ ਰੂਭ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਮਾਰਕ ਏ. ਬ੍ਰੈਂਟਵੇਟ, *ਅਜਰਾ-ਨਹਮਯਾਹ*, ਇੰਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ [ਲੁਈਸਵਿੱਲੋ: ਜੌਨ ਨੌਕਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1992], 99.) ¹⁸ ਬੀ. ਐੱਸ. ਇਸਰਲਿਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, 'ਕਾਫੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਰਾਏਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ 'ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੋਕ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤਾਂ, ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ (ਬੀ. ਐੱਸ. ਇਸਰਲਿਨ, *ਦ ਇਜ਼ਰਾਏਲਾਈਟਸ* [ਮਿਨਿਆਪੋਲਿਸ: ਫੋਰਟਰੈੱਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2001], 8.) ¹⁹ ਇਕ ਅਸਲੀ ਲੀਡਰ ਲਈ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲਈ ਬਾਕੀ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਸਮਰਪਤ ਹੈ।